

ALEKSANDER LEMBER – 65

Tänavu 10. jaanuaril tähistas oma 65. juubelit loomakasvatuse õppejõud ja teadlane pm-dr Aleksander Lember.

Kui ta 1985. aastal oma teadlaskarjääri toonases Eesti Põllumajanduse Akadeemias (EPA) alustas, siis siinkirjutaja alles laulis lasteaia vanemas rühmas igatsevalt "Oh, kooliaeg, oh kooliaeg,

...". Kuigi oleme erineva põlvkonna mehed, siis tema töödele ja tegemistele tagasi vaadates leian nii mõndagi sarnast oma elukäigule. Igatahes on tal olnud võimalus töötada ja teadmisi koguda mitmete nimekate õppejõudude käe all. Seeläbi jätta ka omalt poolt märkimisväärne jälg akadeemilisse ellu. Järgnevalt teen peaaeglikult oma mälestuste ja kolleegide meenutuste varal põgusa tagasivaate juubilaril mitmekülgsel tegevusele ülikoolis ja väljaspool seda.

Enne 35 aasta pikkuseks kujunenud teadlaskarjäärile eelnes praktiline töö põllumajanduses. Pärast EPA zooloogi teaduskonna lõpetamist 1978. aastal suunati ta tööle Vao sovhoosi veiste suurfarmi zootehnikuks. Ühtlasi oli tal võimalus teenida leiba sama majandi peazootehniku ning Sootaga sovhoosi seakasvatuse vanemzootehnikuna. Ent saatusel oli varuks teine plaan. Keeruline öelda, kas see, et ta sõbra ja kursusekaaslase Jaan Loite õhutusel 1985. aasta kevadel professor Ülo Olli kabineti sattu – oli juhus või mitte? Mine sa võtta kinni – mõnede arvates juhuseid pole olemas. Igatahes oli tal veel suhteliselt värskest mees kui vaevaliselt saadi toona kätte professor Ü. Olli käest mahuka söötisõpetuse eksamihinne. Temal õnnestus see juba teisel korral! Aga saatusel oli temaga omad plaanid ning hiljem eneselegi üllatuseks sai temast igas mõttes professor Ü. Olli töö jätkaja. Nagu juubilar ise on meenutanud, siis aspirantuuriaastad juhendaja käe all olid üsna pingelised ja "midagi kandikul ette ei kantud". Tema esimesed viljad teaduspõllul valmisid 1989. aastal, kui kaitses kandidaativäitekirja teemal "Sööda kokkuvõtte emiste reproduktioonitsükli jooksul". Loogilise jätkuna järgnes töö assistendi ja hiljem vanemõpetajana EPA põllumajandusloomade söötmise kateedris.

Rada oli nüüdseks lõplikult sisse tallatud. Pärast aspirantuuri tuli püstitada uusi sihte – ees ootas doktoritöö. Koostöö professor Ü. Olliga jätkus, ent 1990-ndate esimesel poolel töötas A. Lember juba teises osakonnas seakasvatuse dotsendina. 3. mail 1996. aastal tuli Eesti Põllumajandusülikooli põllumajandus- ja majandusteaduste doktorinõukogus kaitsmisele tema põllumajandusdoktori väitekirja teemal "Emiste jõudlusnäitajate sõltuvus ratsiooni metaboliseeruva energia ja proteiini kogusest". Omaaegsed mäletavad, et dissertandi vastas oli kõva kahurvägi eesotsas akadeemik Elmar-Ants

Valdmanni ja emeriitprofessor Elmar Rätsepaga. Väitekirja sai edukalt kaitsitud ning selle mahukusele viitab asjaolu, et tulemused publitseeriti ligemale kümnekonnas artiklis.

Kui allkirjutanu 2000-ndate alguses Loomakasvatuse instituuti õppima asus, hõljus veel mõisamaja kohal professor Ü. Olli aura. Juba üsna varakult hoiatasid vanemate kursuste tudengid, et ega professor A. Lemberiga kergemalt ei lähe kui tema akadeemilise isaga. Ilmselt kohtusime temaga koridori peal juba esimese kursuse sügisel. Pealegi oli toona instituudis kombeks kõik suuremad sündmused (rebaste ristimised, jõulupeod jne) ühtse perena pidada ja kõik tundsid kõiki. Õppejõudude teretamine üliõpilaste poolt oli elementaarne. Ühtlasi asus tema kabinet mõisamaja teise korrusel peamise õppeklassi vastas, seega teadsime esmakursuslastena üsna varakult, kus tuleb vaikselt olla, kuna professor töötab. Esimese kursuse kevadel oli meil temaga õppeaine "Teadustööde vormistamine". Saime üsna hästi tunda tema punktuaalsust ja ranget hoiakut, et üliõpilase kirjatöö akadeemias peab olema ladusa sõnastuse ja korrektse vormistusega. Aga see tuli ainult kasuks, kuna siis olid paljud eksamid ja arvestused kirjalikud ning õppejõud eeldasid kirjutajalt sisutihedaid ja korrektse käekirjaga vastuseid. Ja nüüd, kui mina esmakursuslastele sama ainet õpetan, teen seda omaaegse loomakasvatuse instituudi traditsioone järgides – asjakohase nõudlikkuse ja täpsusega nagu mu eelkäijad. Hiljem kohtusime A. Lemberiga alles nelja-aastase stuudiumi viimasel kevadel aines "Seakasvatus". Kui ma nüüd taas oma matriklisse vaatan, siis pean kahetsusega nentima, et sinna märgitud eksamihinne vist väljendas tõika, et toona meeldisid mulle teised loomaliigid rohkem. Kuid kes seda enam täpselt mäletab.

Tänavu, mil möödub 30 aastat teadusajakirja Agraarteadus esimese numbril ilmumisest, on paslik kõnelda ka toonase professori hindamatust panusest ajakirja peatoimetajana. Sisuliselt tuli tal üle öö võtta professor Ü. Olli töö toimetuse juhtimisel. Kuigi ta oli kõrvalt näinud seda suurt pingutust ja vaeva, mida professor Ü. Oll laekunud käsikirjade toimetamisega nägi, tuli peatoimetaja amet ehk liialt vara. Samas juubilaril enda sõnul tundis ta, et eks professor Ü. Oll tasapisi valmistas teda peatoimetaja ametiks ette, andes lugeda ja toimetada saabunud käsikirju. Ei saa märkimata jätta, et A. Lember oli ainukese(!) emakeelse põllumajandusteaduste ajakirja peatoimetaja 10 pikka aastat (1997–2006). Vastutus tema õlgadel oli ju keerulistel aegadel kui toimus ridamisi teaduspoliitilisi muudatusi, mis tõid paratamatult kaasa ajakirjale esitatud kaastööde märkimisväärse vähenemise.

Lisaks peatoimetaja kohustustele osales ta ka Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi (APS) eestseisuse töös tulenevalt oma ametist. Seltsi üldkogus valis ta APS-i eestseisusesse 8.–9. aprillini 1998. a Tartus toimunud APSi III aastakonverentsil koos pm-dr Malle Järvani,

pm-knd Ants Benderi, pm-dr Paul Lättemäe, professorite Rein Viiralti ja Jaan Praksi, emeritprofessorite Harald Tiku ja Heino Mölleri ning filosoofiadoktor Matti Piirsaluga. Ühtlasi tuletasid kolleegid meelde, et 1997. aastal tunnustati teda APS-i üldkoosoleku otsusega seltsi aastapreemia vääriliseks.

Tema viljakasse karjäärrikaukasse jäävad mitmed olulised kohustused – Eesti Põllumajandusülikooli põllumajandusteaduste ja majandusteaduse doktori-nõukogu liikmelisus, Eesti Loomakasvatusteaduste väikelooma- ja linnukasvatuse osakonna juhataja töö, mitmete dissertatsioonide juhendamine ja oponeerimine. Ajaloolise faktina tuleks rõhutada, et just tema alustas Loomakasvatusteadusteaduse instituudi, hiljem aga üle-ülikooli huvilistele koerakasvatust õpetama.

Tunnustust väärrib ka mõningane kannapööre kümnekond aastat tagasi, kui ta sidus ennast Eesti Linnukasvatavate Seltsiga. Alguses seltsi sekretäri ametis, hiljem juba juhataja esimehena. Nüüd teavadki paljud teda kui eesti vuti aretustöö eestvedajat ja propageerijat. Siinkirjutajalgi on temaga kahasse läbi viidud

uurimistöö vuttide söötmise kohta, mille tulemused tänaseni laua serval kannatlikult publitseerimist ootavad.

Kuigi juubilar on võtnud kindlaks nõuks tõmmata joon alla akadeemilisele karjäärile, siis loodetavasti linnukasvatusalane aretustöö ja valdkonna populariseerimine jätkub veel aastaid. Ühtlasi loodan, et tal oleks mahti pikkadel talveõhtutel panna kirja mälestusi endistest aegadest – kuldsetest kaheksakümnendatest ja pöörastest üheksakümnendatest. Ja kuuldavasti on tal need lauasahelis olemas.

Soovin nii APS-i eestseisuse kui söötmisteaduse õppetooli kolleegide nimel juubilaril veel kord õnnitleda ning tänada märkimisväärse panuse eest loomakasvatusteadusesse.

Tervist ja jaksu!

Marko Kass